

PRŮLOM Z CHODU

(Úvahy k některým zvláštnostem přípravy a plánování armádní útočné operace bez rozmisťování ve výchozím prostoru)

Plukovník Ludvík Varvařovský

Socialistická vojenská věda není ztrnulá, a proto svoje poznatky zpracované na zkušenostech z Veliké vlastenecké války SSSR dále tvůrčím způsobem rozvíjí, upravuje a přizpůsobuje soudobým podmínkám vznikajícím z vývoje nové techniky a především z vývoje zbraní hromadného ničení.

Jestliže se až do nedávna dosahovalo úspěšného průlomu nepřátelské obrany skrytým soustředěním většího počtu sil a prostředků v útočných pásmech armád a provedením úderu s překvapením, nutno v soudobých podmínkách počítat s tím, že moderní prostředky průzkumu, různé přístroje k vidění v noci a na dálku dávají obránci možnost poměrně přesně zjistit soustředěná vojska útočnickova. Tím je pro útočníka ztracena možnost provést úder s překvapením a jeho úderné uskupení je vystaveno nebezpečí, že utrpí velké ztráty atomovými i jinými údery.

Proto je celkem správný názor, že lze pokládat za výhodnější takový průlom, který je prováděn bez dlouhého pobytu vojsk ve výchozím položení k útoku, to jest průlom s rozvinováním svazků z chodu.

Průlom prováděný tímto způsobem má některé značné výhody. Tak na př. podstatně jsou sníženy ženijní práce a spotřeba materiálu při úpravě výchozího prostoru; je třeba udržovat a upravit především cesty a stavět klamné obranné objekty. Rozmísťováním jednotek daleko od předního kraje, rozvinováním jich z chodu, snížením ženijních prací na minimum se zlepši možnost dosáhnout překvapení, zvětšuje se bezpečnost vojsk, zkracují se lhůty pro přípravu operace.

Hodnotíme-li však klady, je naší povinností podívat se i na problémy a případné nedostatky. Podle mého názoru je tento způsob průlomu možný jen tehdy, má-li armáda k dispozici dostatek prostředků hromadného ničení, především atomových. To znamená, že průlom z chodu vyžaduje většího počtu atomových pum, kterými bude umlčována nejen celá taktická hloubka, ale i důležité cíle v bližší operační hloubce. Dalším určitým nedostatkem je skutečnost, že organizace přesunu a hlavně současný přechod vojsk do útoku jsou ztíženy. Kromě toho přesun z hloubky znamená i určité zvýšení fyzické únavy vojáků, především řidičů, a spotřebu PHM ještě před zahájením boje.

Zvlášť důrazně bych chtěl upozornit na okolnost, že se důkladná rekonstrukce a organizace součinnosti bude provádět daleko od vojsk, a proto bude třeba provádět ji zcela jiným způsobem, než bylo dosud zvykem. Obzvláště těžká bude organizace součinnosti na období vyjití vojsk k přednímu okraji a organizace zteče předního okraje s cílem dosáhnout současného úderu prvního sledu úderného uskupení.

Stejně tak nutno zdůraznit i tu skutečnost, že ani při rozmísťování jednotek daleko od předního okraje a při provádění průlomu z chodu není vyloučeno nebezpečí, že budou způsobeny vážné ztráty přesunujícími se

vojskům, čímž pochopitelně může být i podstatně narušena možnost současného vyjití úderného uskupení k přednímu okraji nepřátelské obrany a provedení zteče v dané době.

Závěrem k tomuto úvodu možno tedy říci, že průlom z chodu má mnoho předností, je však spojen i s mnohými problémy, jejichž vyřešení je třeba promyslet. Pokusím se osvětlit některé tyto problémy a ukázat možnou cestu, jak je řešit.

*

1. Všimněme si nejprve, kolika atomových pum bude asi třeba v pásmu armády, aby její úderné uskupení mohlo provést průlom taktické hloubky nepřátelské obrany z chodu. Předpokládejme, že armáda prolamuje nepřátelskou obranu v úseku 16 až 20 km. Podle způsobu vedení obrany západními armádami můžeme předpokládat, že v tomto průlomovém pásmu bude na prvním postavení do čtyř až pěti rajónů obrany, na druhém postavení jeden až dva, na třetím dva až tři prapory, v záloze jeden tankový prapor a kromě toho dvě až tři dělostřelecké skupiny v palebných postaveních, celkem tedy 10 až 14 cílů, z nichž 4 až 5 cílů na prvním postavení bude možno umlčovat malými pumami, ostatní lze umlčovat středními pumami. Celkem při požadavku 100% umlčení bychom potřebovali jen na první pásmo v úseku průlomu 4 až 5 malých a 6 až 10 středních pum. Protože řada cílů bude umlčována dělostřelectvem, letectvem a raketovými střelami a protože podle dosavadních zkušeností můžeme počítat, že k úspěšnému provedení průlomu dostačuje ve většině případů umlčení 50 až 60%, bude dostačovat 5 až 6 středních a 3 až 5 malých pum. Kromě toho bude ovšem nutné současně umlčovat i zálohy na sborovém pásmu, což si vyžádá alespoň dvě střední pumy a pro boj s bližšími operačními zálohami, které mohou provádět protiúder již první den operace a mohou se skládat ze dvou až tří divisí, bude nutno mít zálohu 3 až 4 pumy. Celkem tedy k zabezpečení průlomu celé taktické hloubky nepřátelské obrany z chodu bude nutno v pásmu armády použít 12 až 20 atomových pum (granátů, raket), což je množství poměrně značné, které si vyžádá důkladnou přípravu jeho použití. Není vyloučeno, že s vývojem dalších prostředků hromadného ničení, především různých raket, řízených i neřízených střel, chemických a biologických prostředků, bude možno nejen útočné, ale také obranné operace zabezpečovat ještě větším množstvím zbraní hromadného ničení, což si podle mého názoru musí vynutit, aby ve štábu armády (buď v rámci operačního oddělení nebo samostatně) byla organizována zvláštní skupina pro plánování použití těchto prostředků.

Protože do zbraní hromadného ničení zahrnujeme atomové zbraně různého druhu (atomové pumy, atomové granáty, řízené i neřízené střely s atomovou náplní), otravné a zápalné látky, raketové střely různého typu a různé biologické prostředky, bylo by účelné, aby v této skupině byl důstojník — dělostřelec specialista pro atomové dělostřelectvo a raketové střely, důstojník chemického vojska a důstojník zdravotnické služby. Náčelníkem této skupiny by měl být důstojník s vyšším vševojskovým vzděláním, který by prošel speciálním kursem pro používání zbraní hromadného ničení (především atomových) a ochrany proti nim. Rozumí se samo sebou, že by i ostatní důstojníci-specialisté měli mít vševojskové vzdělání,

t. j. vojenskou akademií. Tato skupina by ve spolupráci s letectvem, s oddělením průzkumu a se štáby druhů vojsk velitelství armády vyhodnocovala, které cíle ničit a umlčovat zbraněmi hromadného ničení, a podle směrnic frontu, počtu a druhu těchto prostředků by veliteli armády navrhovala druh prostředku, způsob a dobu jeho použití na ten nebo onen cíl. Na základě směrnic frontu, rozhodnutí velitele armády a jeho pokynů o použití těchto prostředků by potom sestavila »plán použití zbraní hromadného ničení«, organizovala spolupráci mezi těmito prostředky, vydávala potřebná nařízení vojskům a kontrolovala včasné a správné plnění těchto rozkazů.

Protože důstojníci této skupiny musejí být odborníky v používání zbraní hromadného ničení, museli by ovšem znát i způsoby ochrany proti těmto zbraním, a proto považují za účelné a logické, aby tato skupina zároveň navrhovala i opatření proti účinkům nepřátelských zbraní hromadného ničení a na podkladě směrnic frontu, rozhodnutí a pokynů velitele armády sestavovala »plán ochrany proti zbraním hromadného ničení« a na jeho podkladě vydávala vojskům potřebná bojová nařízení. Dosud je praxe taková, že plán protiatomové ochrany zpracovává operační oddělení, plán protichemické ochrany zpracovává náčelník chemické služby a plán protibiologické ochrany náčelník zdravotnické služby. V těchto plánech se mnoho údajů zbytečně opakuje a mnohdy bývají mezi nimi i rozpory. Zavedením jednoho ústředního plánu by se zjednodušilo plánování, zabezpečila by se kontinuita všech opatření a zůstalo by více času na jejich kontrolu ve vojskách.

Protože do komplexu opatření proti účinkům zbraní hromadného ničení patří i radiotechnická protiopatření, považují za účelné, aby v navrhované skupině byl i důstojník specialista na tyto otázky. Je nasnadě, že nebude možné mít k dispozici tuto skupinu ve štábech již dnes, bude však nutné k výběru a výcviku těchto specialistů přistoupit co nejdříve, při čemž podle mého názoru je nutné, aby to nebyli úzcí specialisté, nýbrž specialisté s vyšším vševojskovým vzděláním, bez něhož nebudou s to správně chápat operační a taktické použití zbraní hromadného ničení a opatření proti jejich účinkům k zabezpečení armádní operace.

*

2. Dalším problémem, podle mého názoru nejsložitějším, je přesun vojsk z prostorů soustředění k přednímu kraji nepřátelské obrany a jejich současný přechod do průlomu. Nikdo jistě nebude pochybovat o tom, že dosavadní způsoby zaujetí výchozího položení během 2 až 3 nocí nebyly pro štáby a vojska lehkou záležitostí, a bylo nutno činit velmi mnoho přísných opatření, aby se vojska úderného uskupení v pořádku a utajeně přesunula do výchozího prostoru. Zkušenosti z posledních cvičení s vojsky a nakonec i zkušenosti z poslední války to jasně potvrzují. Jsem přesvědčen, že navrhovaný nový způsob provádění průlomu z chodu, bez zaujímání výchozího položení, bude jak pro štáby, tak i pro vojska daleko složitější než způsob dosavadní.

Abychom poznali celou hloubku této problematiky, musíme si především uvědomit, v jaké situaci mohou být vojska která jsou určena k provádění průlomu z chodu. Podle mého názoru mohou být celkem tři varianty.

V prvním případě jsou k dispozici divise soustředěné rozptýleně daleko od předního okraje. Z těchto divisí může být organizována nová armáda, která provede průlom z chodu v součinnosti s armádami na frontě, nebo se mohou tyto divise přidělit armádám v dotyku k provedení průlomu v jejich pásmech. V obou těchto kombinacích se tyto divise přemisťují k frontě postupnými skoky tak, aby jejich poslední prostor soustředění (vyčkávací prostor) nebyl od předního kraje dále než 30 až 50 km. Z těchto prostorů vycházejí potom vojska v stanovenou dobu přímo k určeným úsekům průlomu a z chodu provádějí zteč předního kraje nepřátelské obrany.

V druhém případě může průlom z chodu provádět i armáda v dotyku tím způsobem, že z jejích divisí rozmístěných na druhém a třetím pásmu obrany je organizováno úderné uskupení, které z obranné sestavy z chodu přechází do útočné sestavy a provádí zteč předního okraje.

Nakonec — podle mého názoru — je určitým druhem průlomu z chodu (třebaže ve značně omezené míře) i takový případ, kdy divise bránící přední kraj doprovází útok hlavního útočného uskupení armády úderem svého druhého sledu — pluku rozmístěného na třetím postavení, který přímo z obranné sestavy přechází do útoku a provádí zteč z chodu. Tento případ je ovšem vnitřní, vcelku drobnou záležitostí jedné nebo dvou divisí přimykajících se k úseku průlomu, a proto chci upozornit hlavně na problémy prvních dvou variant.

Především považuji za nutné obrátit pozornost na to, že zasazované velké svazy, jako na př. vševojskové armády o šesti až sedmi divisích, budou i při průlomu z chodu výhodným cílem k provedení nepřátelských úderů zbraněmi hromadného ničení, které by v některých případech mohly vést i ke zmaření jejího zasazení. Proto se domnívám, že jednak z těchto důvodů, ale i vzhledem k snadnějšímu a především rozptýlenějšímu vyvedení vojsk k přednímu kraji bude nejvýhodnější, aby průlom z chodu prováděly vševojskové armády jsoucí v dotyku s nepřítelem. Tyto armády mohou svá úderná uskupení sestavit jednak ze svěžích divisí přidělených jim frontem, jednak ze svých divisí rozmístěných na druhém a třetím pásmu obrany. Tím je zabezpečeno rozptýlení, zmenšena zranitelnost a zjednodušeno vyvedení na přední kraj.

Bude-li do průlomu z chodu zasazována svěží vševojsková armáda z druhého sledu frontu, bude účelné, aby byly vyváděny k přednímu kraji především divise jejího prvního sledu, při čemž bude výhodné, aby v posledním prostoru soustředění byly pluky prvního sledu těchto divisí rozmístěny na druhém pásmu vlastní obrany a pluky druhého sledu a zálohy na třetím pásmu. Divise tvořící sled průlomové armády možno pak posunovat k frontě až při zahájení operace vzhledem k tomu, že budou obvykle zasazovány do sražení až v operační hloubce, a bude tedy zpravidla dosti času na jejich přesun na čáru zasazení. Ať však bude pro průlom z chodu použito toho nebo onoho způsobu, můžeme si udělat závěr, že příprava průlomu z chodu bude zahrnovat řadu nových, dosud neprováděných a neprocvičovaných opatření. Za nejdůležitější považuji opatření zabezpečující vyjití vojsk k přednímu kraji. Domnívám se, že tu nutno klást hlavní důraz na stmelení vojsk, volbu os, ženijní a pořádková opatření na osách, opatření zabezpečující překvapení a organizování velitelských stanovišť.

Stmelení vojsk nebude zahrnovat jen přípravu techniky a začlenění doplňků, nýbrž bude vyžadovat i sestavení pochodových proudů již v prostorech soustředění, čítajíc v to včlenění posilových prostředků. Dříve jsme obvykle posilové prostředky přesunovali samostatně nebo jsme je dostávali k dispozici až na frontě a včleňovali jsme je do sestavy obvykle až ve výchozím prostoru. Dnes bude nutno tyto prostředky včleňovat nejpozději v posledním prostoru soustředění, což prakticky znamená, že musí být hotovo nejen rozhodnutí velitele armády a divise, ale i rozhodnutí velitelů pluků a organizace součinnosti na stupni pluk—prapor, protože v tomto prostoru budeme mít poslední možnost zařadit je do proudů. Sestavení proudů musí pak být v přísném souladu s rozhodnutím velitele a se zámyslem boje, a to již na stupni praporu.

Do stmelení vojsk budou patřit i taková opatření, jako zdokonalovací výcvik ve vodění proudů v noci, učení se smluveným znamením za přesunu, příprava doplňkových zásob PHM na úhradu spotřeby na přesun k přednímu kraji, organizace odpočinku a p. Je najevo, že četná tato opatření je třeba cvičit již v míru a zahrnout je do výcvikových programů.

Otázkou zvláštní důležitosti bude volba a určení os. Je přirozené, že tu bude mít vliv nejen šířka pásma, ale i členitost a pokrytost terénu, množství a jakost cest. Avšak nehledě na tyto skutečnosti je nutno určit os tolik, aby jednotky předurčené ke zteči předního okraje vstoupily do boje současně, aby se jednotky prvního sledu mohly rychle vystřídat, nahradit nebo doplnit, kdyby nepřítel podnikl atomový úder, aby se zároveň mohlo rozvinout dělostřelectvo, které má podporovat útok a boj v hloubce. Tyto podmínky bychom ovšem nesplnili a vyjití vojsk k přednímu kraji nezabezpečili, kdybychom se spokojili dosavadním požadavkem — mít pro divisi dvě osy. Představíme-li si, že by mechanizovaný pluk zesílený dvěma dělostřeleckými oddíly, jedním protiletadlovým dělostřeleckým oddílem, tankovým praporem, ženijními a chemickými jednotkami měl na jedné ose 25 až 30 km délky, rozčleňoval by se při rychlosti 10 až 12 km/hod. do předbojových sestav 2,5 až 3 hodiny, což by prakticky znamenalo poměrně dlouhou zastávku v blízkosti předního kraje. Představíme-li si k tomu ještě, že je kladen požadavek, aby poslední prostory soustředění byly od předního kraje asi 30 až 50 km, stojíme před skutečností, že takto zesílený pluk přesunující se po jedné ose bude mít čelo proudu na předním kraji, zatím co jeho zad bude ještě v prostoru soustředění, což znovu dokazuje, že by bylo nutno čelo proudu před předním krajem zastavit. Proto je nezbytně nutné, aby pro každý pluk prvního sledu byly z prostoru druhého pásma určeny dvě osy a aby kromě toho byla v pásmu divise alespoň ještě jedna osa záložní, t. j. celkem pro divisi nejméně pět os. Používám úmyslně výrazu »osa«, abych tím podtrhl, že nemám na mysli cestu nebo silnici, protože ve středoevropském i západoevropském terénu je možno na většině území jezdit i mimo cesty. Tento počet os nám dává možnost, aby se pluky prvního sledu přesunovaly v praporech prouděch, čímž je technicky usnadněn a časově více než na polovinu zkrácen přechod do rotních, po případě četových proudů. Je nabitelní, že požadavek mít pět os na divisi nebude všude možno uskutečnit, a proto bude často na možnosti počtu os přímo závislá i volba úseku pro průlom. Je sice známo, že na středoevropském a západoevropském válečnické většina prostorů je velmi bohatá na komunikace a schůdná i mimo

komunikace, ale i tu bude velmi často obtížné najít 5 os v pásmu 6 až 8 km širokém. V souvislosti s touto otázkou je však nutné zvážit ještě jeden problém. Najdeme-li totiž v pásmu širokém 6 až 8 km 4 až 5 os, budou tyto osy od sebe vzdáleny 1,5 až 2 km, často i méně. To znamená, že nebude mezi nimi dodržena bezpečnostní vzdálenost 3 až 5 km, která je nutná, aby atomovým úderem na jeden proud nebyl zasažen také proud vedlejší. Tato možnost nebezpečí je sice velmi vážná, domnívám se však, že tento nedostatek je však podstatně vyvážen výhodami rychlého přechodu do předbojových sestav a může být snížen na nejmenší míru důsledným utajením příprav a přesně organisovaným a ukázněným přesunem vojsk.

Kromě toho považuji za nutné vyřešit i další problém, to jest ženijní zabezpečení vyjití k přednímu kraji. Domnívám se, že do tohoto ženijního zabezpečení nutno počítat ženijní protiatomová opatření v prostorech soustředění, přípravu cest, průchody v minových polích, maskování a ženijní zabezpečení přesunu. Především úprava cest a ženijní zabezpečení přesunu mají pro hladké vyjití vojsk k přednímu kraji zvláštní důležitost. Počítáme-li, že poslední prostory soustředění jsou 30 až 50 km od předního kraje a že chceme mít pro divisi 4 až 5 os, činí to pro jednu divisi až 200 km různých komunikací. Z nich přibližně 50 km upraví vojska v obraně (4 až 5 os na hloubku prvního pásma obrany) a zbývajících 150 km musí si upravit armáda, což si vyžádá při dnešních normách a dnešním strojním parku asi 4 až 6 ženijních rot na 5 až 6 dní na každou divisi prvního sledu. Z tohoto výpočtu nám však plyne i druhý závěr, že totiž není dobře možné chtít odpovědně připravit útočnou operaci armády za 3 až 4 dny, je-li na samu přípravu os třeba 4 až 5 dní. Chci zdůraznit, že »přípravou os« nelze rozumět jen úpravu vozovky nebo vytyčení nových cest v terénu, nýbrž je nutno vzít na vědomí, že se přesuny budou provádět výhradně v noci, což si vyžádá rozmisťování světelných znaků, obyčejných i svítících ukazatelů, vytyčování výpomocných cest a objížděk, stavbu záložních mostů na řekách, rozmisťování protiradiolokačních masek a úhlových odrážeců a mnoho dalších opatření, jako na př. prohrabování a sypání cest v zimě atd. Samotné ženijní zabezpečení přesunu bude vyžadovat silné odřady k zabezpečení pohybu, které musí postupovat po každé ose, ihned za průzkumnými odřady. Síla OZP — ženijní rota s mechanizačními prostředky.

Z vyjmenovaných skutečností je zřejmé, že vyjití vojsk z prostorů soustředění k přednímu kraji a jejich současný vstup do boje je věc velmi složitá, kterou nutno dobře připravit jak po stránce materiálního a bojového zabezpečení, tak i po stránce organizační. Podle mého názoru bude tedy nutno opravit a upřesnit především dosavadní názory na organizaci pořádkové služby a na organizaci součinnosti.

Pořádková služba bude organisována štábem armády i štáby divisi. Štáb armády musí sestavit »plán pořádkové služby«, v kterém budou určeny úkoly, síly a prostředky pořádkové služby, rozhraní a správcové pořádkových prostorů, správcové pořádkových úseků pochodových os, místa pořádkových stanovišť, prostředky a způsob spojení, pohotovost, způsob svinování (shromažďování) orgánů pořádkové služby. Na první pohled je tu shoda s dosavadními řády a zkušenostmi, ale v podstatě organisace a především způsobu je třeba mnoha nových opatření. Především

je třeba vypočítat potřebu orgánů pořádkové služby a určit, kdo je postaví. Počítáme-li v divisi nejméně se čtyřmi osami a se vzdáleností posledního prostoru soustředění 30 km, budeme potřebovat přibližně tyto počty orgánů:

- 4 správce pořádkových úseků s 9 směrníky a spojaři 40,
- 5 pořádkových stanovišť na každé ose po 1 důstojníkovi a 4 směrnících 100,
- 1 správce pořádkového prostoru se štábem a zálohou směrníků 30,

Celkem přibližně v pásmu jedné divise 170,
z nich asi 30 důstojníků, 25 až 30 spojařů, 100 až 120 směrníků (z nich $\frac{1}{3}$ motocyklistů).

Bude-li prostor soustředění 50 až 60 km od předního okraje, bude třeba o 50 až 100% více pořádkových orgánů, t. j. na divisi přibližně 300 osob. Zdůrazňuji, že v tomto počtu nejsou započteny síly, které budou řídit regulaci v prostorech soustředění při vytváření proudů.

Tolik výpočty. Protože však vývojová tendence směřuje k tomu, že průlomů z chodu budou pravděpodobně nejčastější formou průlomu, že vůbec příští operace a boje budou mnohem dynamičtější, že rychlé přesuny a rychlá přeskupování vojsk budou pravidelným zjevem, je nutné vojska v tomto duchu učit a jejich organizaci, t. j. i organizaci pořádkových orgánů, v tomto duchu přizpůsobit. Zároveň s tím bude třeba řešit i organizaci spojovací sítě pořádkové služby. Je problematické, aby tuto síť budovaly svými prostředky divise úderného uskupení, protože ty budou svá pojiťka potřebovat až od předního okraje — v boji. Musí se tedy tato síť stavět s maximálním využitím sítí permanentních nebo péči armády z prostředků jednotek v dotyku a druhých sledů, po případě bude nutné, aby určitý počet pojiček byl organicky včleněn přímo do jednotek pořádkové služby.

Další revisi je třeba podrobit i názor na stanovení regulačních čar. Doposud platí zásada, že se regulační čáry určují na vzdálenost 2 až 3 hodin pochodu, t. j. ve vojenském týlu na vzdálenost 40 až 50 km (rychlost pochodu 15 až 20 km/hod.) a v přifrontovém pásmu na vzdálenost 20 až 25 km (rychlost pochodu 10 až 12 km/hod.), což znamená, že by od posledních prostorů soustředění k přednímu kraji byly jen 2 regulační čáry. Tento počet regulačních čar by nám však nezabezpečil spolehlivé současné vyjití vojsk k přednímu okraji, a proto nebude přemrštěný požadavek, aby pro divisi prvního sledu byly 4 až 5 regulačních čar. Protože mezi posledním prostorem soustředění a předním okrajem budou vlastní obranná postavení a pásma, bude výhodné volit regulační čáry na těchto postaveních, aby byl zároveň zabezpečen a kontrolován přechod přes ně. Proto první regulační čáru bude účelné volit na třetím postavení druhého pásma obrany, druhou regulační čáru na předním okraji druhého pásma, třetí regulační čáru na zadním okraji prvního pásma obrany, čtvrtou na třetím zákopu druhého postavení, poslední na předním okraji druhého postavení nebo na třetím zákopu prvního postavení. Takto volené regulační čáry zabezpečí veliteli častější kontrolu a umožní mu pružně uplatňovat vliv na průběh přesunu, kdyby byl narušen.

Na konec chci ještě upozornit, že orgány pořádkové služby budou muset velmi důkladně prostudovat osy, zjistit a zhodnotit všechna citlivá

místa, vyhledat kolem nich objížděky, vzorně vytyčit a označit osy jdoucí terénem mimo komunikace a během přesunu dbát na přesné zachovávání všech pravidel přesunů a všech nařízení o bojovém a operačním zabezpečení a utajení, zvláště na dodržení opatření o maskování. Celá síť pořádkové služby musí být rozvinuta poslední noc před zahájením útoku.

Závěrem můžeme tedy říci, že přesunutí vojsk z prostorů soustředění k přednímu okraji, jejich současné vyjití na čáru zasazení a provedení zteče předního okraje z chodu je možno, budou-li dodrženy tyto podmínky:

- důkladná rekognoskace, úprava, vytyčení a označení os,
- mít pro divisi 4 až 5 os, nejméně však 3,
- přesun důkladně naplánovat, jeho provedení soustavně kontrolovat a tvrdě řídit — k tomuto účelu organisovat důkladnou síť pořádkové služby se zvláštními pojítky,
- vojska tomuto způsobu učít a jejich organizaci přizpůsobit.

*

3. Dále chci upozornit na to, že také příprava rozhodnutí a organizace součinnosti musejí při provádění průlomu z chodu mít podstatně širší náplň, než tomu bylo dosud. Kdo se zúčastnil četných cvičení, ví, že dosavadní způsob byl značně uchvátaný. Velitel dal rozkaz, zběžně si ujasnil úkol a urychleně odjžděl na přední okraj, aby si prohlédl úsek průlomu, nepřátelskou obranu, upřesnil epicentra, po případě i další otázky. Vidíme tedy, že rekognoskace začínala až na předním okraji a organizace součinnosti začínala také z předního okraje údobím atomové, dělostřelecké a letecké přípravy, t. j. okamžikem, kdy vojska již byla ve výchozím položení. Jsem toho názoru, že se dnes nemůžeme spokojit tímto způsobem a že musíme připravovat rozhodnutí a organisovat součinnost nejen pro průlom, t. j. od předního okraje do hloubky nepřátelské obrany, ale i pro období vyjití vojsk k přednímu okraji. Kromě toho jsme dříve na stupni armáda organisovali součinnost obyčejně uvnitř armády, se sousedy, s letectvem a v některých případech se vzdušným výsadkem; divise organisovaly součinnost obyčejně jen mezi vlastními a posilovými útvary, se sousedy a s bitevním letectvem. Dnes bude nezbytně nutné, aby jak armáda, tak i divise organisovaly součinnost s překračovanými útvary v obraně, s bitevním i bombardovacím letectvem a ve většině případů i se vzdušným výsadkem.

Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé, že příprava rozhodnutí i organizace součinnosti musí kromě vlastního průlomu vyřešit i způsob vyjití vojsk z prostoru soustředění na přední okraj a způsob zteče, což si nutně vyžádá více času než dříve. Na druhé straně lhůty na přípravu operace nechceme protahovat, nýbrž naopak co možná zkracovat. Jak tedy sladit tyto dva protichůdné požadavky? Jsem přesvědčen, že to je možné, ovšem jen za předpokladu, že budou hledány nové formy organizace součinnosti, aby zkrácená doba dostačovala a aby při tom byl probrán značně rozšířený okruh otázek.

Pokusím se navrhnout možný způsob.

a) Řadu otázek je třeba řešit již při rekognoskaci a přípravě rozhodnutí. Při rekognoskaci se mohou a musí pořádně prostudovat cesty k přednímu okraji, možnosti obejít, křížovky, soutěsky, určit výhodné čáry

pro regulaci a rozčleňování do předbojových sestav, upřesnit možné rychlosti pohybu a rozsah ženijních prací na osách. Všechny tyto údaje nemůže ovšem získat jen jedna rekognoskační skupina vedená velitelem. Proto je třeba, aby se i rekognoskace před vydáním rozhodnutí prováděla novými, pružnějšími metodami, a proto bude zřejmě nutné, aby rekognoskaci provádělo několik skupin, každá s omezeným okruhem dílčích otázek. Na př.

- skupina velitele může určovat výhodnou čaru přechodu do praporek proudů, čaru rozvinutí, palebná postavení toho dělostřelectva, které bude nutno rozvíjet, prostory pro VS a VPS, úsek průlomu, epicentra, způsob zteče,

- skupina zástupce velitele může zkoumat a určovat výhodnou výchozí čaru (čáry), regulační čáry, obtížné úseky terénu, možné rychlosti pohybu,

- skupina ženijní (nebo, lépe, několik skupin) bude zkoumat kvalitu cest, jejich stav, rozsah ženijních prací na nich, možnosti obejít, vodní překážky a přechody přes ně, možnosti pohybu mimo cesty,

- pořádková služba bude si vyhledávat místa pro pořádková stanoviště, seznamovat se s rázem a obtížností různých křížovatek atd.,

- skupina spojovací může upřesňovat místa VS a VPS, místa pro skryté rozmístění radiových a směrových stanic a p.

Takovouto rekognoskaci je ovšem třeba naplánovat a řádně připravit. Proto považují za nutné revidovat dosud často používaný způsob z běžných a obvykle málo připravených rekognoskací a jsem toho názoru, že si velitel armády i velitelé divisi musí ujasnit nejen úkol, ale i to, jak chtějí vojska vyvést na přední okraj, a v souvislosti s tím také určit, jak má být připravena a provedena rekognoskace. Na dobře připraveném vyvedení vojsk je přímo závislý úspěch průlomu z chodu, a proto je jistě samozřejmým požadavkem, aby od samého začátku bylo pečlivě a všestranně připravováno.

b) Takto provedená rekognoskace pomůže veliteli, aby i organizace součinnosti vyřešila nejen otázky průlomu, ale i otázky vyjití vojsk na přední okraj. Avšak i tu bude nutné hledat nové formy práce a procvičovat nové otázky. Především nutno uvážit, že vzhledem k značné vzdálenosti vojsk od předního okraje nebude možné, aby se organizace součinnosti zúčastnili na všech velitelských stupních všichni příslušní velitelé. Proto bude nutné, aby se organizace součinnosti prováděla především na podrobných mapách, fotografických snímcích a plastických stolech; v terénu pak jen u těch jednotek, u nichž je to nezbytně nutné pro zaujímání bojových sestav a určení způsobu zteče. Jsem toho názoru, že na stupni pluk—prapor postačí, aby v terénu byla organizována součinnost jen u pluků prvního sledu divise a na stupni prapor—rota jen u těch jednotek, které prolamují v prvním sledu. Považuji však za nutné upozornit, že při průlomu z chodu bude chybět jeden velmi důležitý článek v organizaci součinnosti, t. j. stupeň rota—četa—družstvo. Každý dobře zná, že pro zdar zteče předního kraje měla mimořádnou důležitost skutečnost, že nejen velitelé čet, ale především velitelé družstev a jejich vojáci měli možnost se podívat na terén, prohlédnout si nepřátelská postavení, určit směry postupu atd. To všechno dnes odpadá, a proto bude velmi vážným úkolem promyslet a prakticky vyzkoušet, jak tento nedostatek nahradit.

Jsem přesvědčen, že by skutečně hodnotnou náhradou bylo televizní promítání. Může-li se dnes u nás úspěšně pracovat s průmyslovou televizí, není jistě problémem používat televise i k účelům vojenským.

Kdyby se televizní promítání prostoru průlomu nedalo z jakéhokoli důvodu uskutečnit, mohl by je alespoň částečně nahradit filmový snímek, který by ovšem musel být rychle zpracován, doručen na místo součinnosti a promítnut podle potřeby. Bylo by snad účelné, aby tyto filmové snímky byly pořizovány pro každé divisní pásmo odděleně, aby tak velitelé divisi měli současně k dispozici snímky svého prostoru a mohli současně provádět organizaci součinnosti.

Tím bychom měli přibližně stanoveno, jak provést organizaci součinnosti, a nyní bude účelné si upřesnit, jaké otázky třeba řešit. Určitou novinkou bude organizace součinnosti s jednotkami v dotyku, které budou překračovány, a proto se pokusím ukázat na možné otázky řešení. V prostorech prvního pásma obrany bude se útočník rozčleňovat z praporek proudů do rotních (někdy i z plukovních do praporek proudů), bude zaujímat předbojové a bojové sestavy, bude velmi často rozvíjet i část dělostřelectva.

— Proto bude především nutné upřesnit osy a pochodovou sestavu útočníka na nich a určit, které cesty připraví obránce, které z těchto cest a na jakou dobu musí být pro útočníka uvolněny.

— Dále bude nutné dohodovat doby průchodu regulačními čarami, prostory nebo čáry, na nichž bude útočník přecházet do předbojových a bojových sestav, místa průchodů v zátarasech, jejich počet, kdo je zřídí, doba pohotovosti.

— Jaké zabezpečení může obránce poskytnout útočníkovi — především v PVO a v ochraně proti zbraním hromadného ničení (upřesnit místa zdravotnických a protiatomových zařízení obránce, jichž by útočník mohl, kdyby byl napaden, použít).

— Určit cíle atomových, dělostřeleckých a leteckých úderů, způsob dělostřeleckého a leteckého zabezpečení útoku na předním okraji i v hloubce, upřesnit časově i prostorově, jak se vojska obránce budou podílet na dělostřeleckém zabezpečení.

Budou-li atomové úderů prováděny na první zákop nepřátelské obrany, bude třeba dohodovat, která vojska, kdy a do kterých prostorů bude obránce odvádět, a jaká další opatření bude obránce připravovat a provádět k ochraně svých vojsk.

— Důležité bude, aby se přesně dohodovala činnost obránce v tom případě, že jeho vojska přecházejí také do útoku. Pak nutno upřesnit směry úderů, úkoly, způsob činnosti těchto vojsk. Budou-li se vojska obránce po překročení útočníkem soustřeďovat, nutno upřesnit, kdy, kam a po jakých cestách bude soustředění prováděno.

— Konečně bude nutno dohodovat, kdy a kde se rozvinují VS a VPS útočníka, a způsob spojení s veliteli v obraně.

Je zřejmé, že okruh těchto otázek může být různý, domnívám se však, že pro sladění činnosti útočníka a obránce bude vždy účelné uvedené otázky vyřešit.

Třeba však zdůraznit, že všechna opatření, která bude obránce provádět ve prospěch útočníka, musí být prováděna velmi opatrně, utajeně, aby příliš širokým prováděním i drobných opatření u obránce nebyl naru-

šen běžný denní chod služby v obraně a aby se nepříteli neprozradila skutečnost, že v daném úseku bude nasazován nový svazek. Proto bude třeba při organizaci součinnosti zároveň dohovorit, kdy a na jakém stupni budou ta nebo ona opatření prováděna.

V přímé souvislosti s těmito otázkami budou pak i otázky, které bude nutno upřesňovat uvnitř armády.

— Protože jednotlivé divise úderného uskupení budou rozmístěny od úseku průlomu v různé hloubce a v různém směru, bude nutné upřesnit pořadí a způsob přesunu z prostorů soustředění k přednímu kraji, dobu zahájení přesunu každé divise, dobu průchodu regulačními čarami.

— Podle stupně umlčení nepřátelské obrany se určí, na kterých směrech, které jednotky (divise) prolamují přední okraj nepřátelské obrany v předbojové sestavě a které jednotky se budou muset rozvinout do bojové sestavy. Z tohoto upřesnění vyplyne i operační sestava armády a pochodové i bojové sestavy divisi i způsob průchodu sestavou obránce.

— Dále bude nutno přizpůsobit činnost vojsk místu, době a způsobu atomových úderů a zahájení i způsobu dělostřelecké a letecké přípravy.

— Zvláštní důležitost bude mít organizace součinnosti pro případ nepřátelských úderů zbraněmi hromadného ničení. Tu bude nutno upřesnit činnost napadených vojsk, možný způsob jejich vystřídání nebo obejití druhými sledy, aby plynulost vyjití k přednímu kraji a provedení zteče nebyly narušeny.

— Při řešení otázek spojených s vedením boje třeba upřesnit způsob činnosti při splnění bližšího úkolu, varianty použití druhých sledů a způsoby zabezpečení jejich zasazení.

— V závěru organizace součinnosti se musí stanovit zásady pro spojení mezi divisemi (útvary) a sousedy při přesunu i za boje a způsoby označování předního okraje s letcem.

Je pochopitelné, že organizace součinnosti bude prováděna i s letectvem a se vzdušnými výsadky. Zmínil jsem se však úmyslně jen o těch otázkách organizace součinnosti, které jsou podle mého názoru nové a jsou spojeny s problematikou vyjití vojsk k přednímu kraji a provádění zteče z chodu.

Závěr

Průlom nepřátelské obrany prováděný z chodu údernými uskupeními přesunovanými k úseku průlomu s překvapením z různé hloubky a různých směrů, je způsob výhodný, avšak nový, který potřebuje, aby byl důkladně teoreticky propracován, materiálně a organizačně ve vojskách a štábech zabezpečen a vojsky skutečně nacvičován, zkoušen a zlepšován.

Proto považuji za nutné

— upravit co nejdříve programy bojové a politické přípravy, aby vojska ještě v tomto roce, nejpozději od začátku letního výcvikového období, začala tento způsob prakticky nacvičovat; zvláštní pozornost při tomto výcviku bude nutno věnovat

- a) vodění proudů a pořádkové službě,
- b) jízdě terénem nejen ve dne, ale především v noci,

c) rychlému rozčleňování z praporních do rotních a četových proudů; pro tento výcvik jsou možnosti téměř ve všech posádkách a všude ve VVP;

— studovat organizaci vojsk a novou techniku, směle a rozhodně odstraňovat nevyhovující organizační strukturu, učinit naše jednotky lehčími a pohyblivějšími, zbavit je zbytečného materiálu, zavádět materiál schopný pohybu v terénu;

— při velitelsko-štábních cvičeních a cvičeních s vojsky tvůrčím způsobem hledat a rozvíjet nové formy rekognoskace a organizace součinnosti a vysoce odpovědně přezkušovat a zkoumat, jaké doby je opravdu třeba na přípravu armádní útočné operace.